

ВІД АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПІОНЕРІВ АЛЬБЕРТИ

Ольга СТАВІНСЬКА

Бібліотека Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка поповнилася потужним ресурсом у кількості 510 примірників науково-популярної, довідкової, художньої літератури. Історико-публіцистичні та періодичні видання українською мовою і 14 – англійською (більшість із них вийшли друком за межами України), перетнувши океан, надійшли із далекої Канади до нашої книгозбірні за сприяння Ukrainian Pioneers Association of Alberta (Асоціації Українських піонерів Альберти).

Товариство (Асоціація) українців-піонерів Альберти було створено 1941 року зусиллями емігрантів із західноукраїнських земель. Перша хвиля української еміграції почалася в кінці XIX століття. Мрія володіти землею привабила тисячі західних українців. Цілі сім'ї та великі частини сіл приєдналися до цієї еміграційної хвилі і поселилися в Західній Канаді. На 1914 рік більше 250 тисяч українців сформували величезний блок компактного поселення в Альберті, пізніше відомий як "Східно-Центральна Альберта". Протягом наступних десятиліть на цій території розвинулися українські сільські громади – унікальні культурні осередки з власними організаціями, побутом та звичаями. По закінченні Другої світової війни відбулася третя хвиля української еміграції – цього разу біженців, які були змушені покинути свої рідні місця і не могли чи не хотіли повертатися на Україну під радянську владу. Багато з цих нових емігрантів, число яких становило близько 30 тисяч осіб, були національно свідомою інтелігенцією і зробили помітний внесок в розбудову культурного життя регіону. На сьогоднішній день кожний п'ятий мешканець Альберти має українське коріння, а місцева українська спільнота є однією з найбільших за межами України.

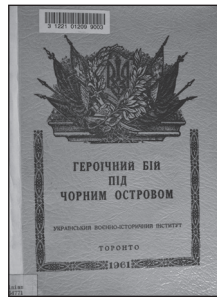
Розлогий документально-літературний опис української колонізації на заході Канади кінця XIX – початку XX століть читаєч отримає з епічної трилогії Іллі Кириака "Сини землі" (Едмонтон, 1939). Любителі літератури відкриють

для себе світ соціального, культурного й економічного життя перших українських переселенців, що подужали канадські степи, неприступний ліс, перетворюючи цю землю на лани пшениці, будуючи транснаціональні залізничні проклади шляхи й дороги, словом, перетворюючи цю дику тоді країну на культурну, величну, сучасну та СВОЮ Канаду. Твір представляє інтерес не тільки для читачів художньої літератури, а й для студентів, майбутніх істориків, соціологів та етнографів. Він багатий на фольклорні ідіоми та приказки і в той же час є безцінним записом української мови, якою розмовляли "русинські" іммігранти з колишньої Габсбургської (Австро-угорської) імперії. Трилогія широко визнана критиками як одна з найважливіших та амбітних літературних праць, які будь-коли були написані українською мовою в Канаді. Даний примірник є прижиттєвим виданням автора.

Серед презентованих книг особливу увагу привертають твори відомих українців світового рівня, на зразок Уласа Самчука. Наприклад, друге видання книги спогадів "На білому коні. На коні вороному: Спомини і враження" (Вінніпег, 1972, 1975), де майстерно змальовано довоєнний та воєнний період в історії України. Автор прагнув будь-якою ціною зберегти свою людську і національну гідність і, будучи далеко за

кордоном, зумів передати настрої земляків та неповторний менталітет людей свого краю. Персонажі та події не вигадані. Тут читач знайде багато знайомих імен: Олена Теліга, Євген Маланок, Олег Ольжич. Книга буде цікавою для українського читача, зокрема істориків, літераторів, для тих, хто не байдужий до питань національно-визвольної боротьби українців. Перше видання спогадів було надруковано у 1956 році.

Фонд бібліотеки поповнили також 23 примірники творів митрополита Іларіона (І. Огієнка). Доктор Іван Огієнко (1882 – 1972) – державний і громадський діяч, філософ, історик, педагог, книгознавець, редактор, богослов, теоретик канонічного права, учений-мовознавець, поет, прозаїк, есеїст, приїхав до Канади 1947 року. Важко сказати, в якій іпостасі Іван Огієнко залишив найпомітніший слід. Одне незаперечне: він чесно та віддано служив українській справі, до останніх днів життя не полишав подвижницької діяльності на ниві відродження нації, її мови й культури і тут продовжував наукову й літературну діяльність. Хронологічно першим післявоєнним виданням новоприбулого у Канаду митрополита була поема із символічною назвою "Іларіон, митрополит. Прометей. Смерк грецьких богів. Ч. 9" (Вінніпег, 1948), написана чудовою літературною мовою, адже писав її визначний український мовознавець.

Наукові дослідження Івана Огієнка проникли суто дидактичною метою: сформувати національно свідому особистість, яка б усвідомила велич власної нації, познайомившись із життям та діяннями світоців духу, якими так багата українська історія. Саме це стало визначальною ідеєю видання "Іларіон, митрополит. Святий Димитрій Туптало, його життя й праця: історико-літературна монографія" (Вінніпег, 1960) про людину енциклопедичних знань, талановитого проповідника, письменника, стиль і мова якого були зразком витонченості, автора й укладача однієї з найпопулярніших протягом двох віків книги для сімейного читання «Книги життя святих» (Четві Мінеї). Варто відмітити духовну близькість та спорідненість життєвих доль двох великих, хай і віддалених цілими епохами, діячів національної культури – митрополита Іларіона і християнського подвижника Димитрія Туптала.

Цінним матеріалом для філологів та істориків стануть публікації Яра Славутича (Григорія Жученка) – поета, перекладача, дослідника історії української науки. Із 1960 року він жив у Канаді, серед українських поселенців Альберти, був професором Альбертського університету. Автор першого в світі мартирологу української літератури "Розстріляна муза: сільветки" (Detroit, 1955). Над запропонованим першим виданням Яра Славутич працював в Україні під час війни, склав тоді список близько 200 поетів, письменників і літературознавців, розстріляних у в'язницях чи замучених на каторжній праці в масових таборах смерті. В Канаді

до списку були додані ще 26 нарисів про визначних митців слова. Із 1960 року Яра Славутич почав викладати в Альбертському університеті українську мову та літературу, пропрацювавши тут понад 50 років. Сам написав підручник української мови для англійських студентів (1959). Пропонуємо вашій увазі друге, перероблене видання цього підручника "Conversational Ukrainian" (Edmonton; Winnipeg, 1961). "Розмовна українська" спочатку була опублікована як підручник для середньої школи, проте автор та інші викладачі використовували його в пост-середній школі, на курсах української мови для вдосконалення розмовних навичок. Ця наукова робота багата культурним і лексичним змістом.

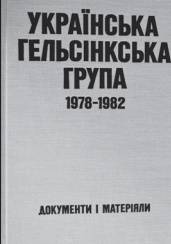
З поетичною спадщиною науковця знайомить поетична збірка "Завойовники прерій: сьома збірка поезій" (Едмонтон, 1968), тематику якої визначають два головних мотиви: суспільний – відображення самовідданої праці українських переселенців по розбудові Канади та особистий – враження поета від нового довкілля. Композиційно збірка складається із трьох циклів: "Завойовники прерій", "Полярні сонети" і "Північне саяво". Титульною стала поезія "Не загарбники з дальніх імперій", присвячена пам'яті перших українських переселенців. Згадуючи цих людей, яким довелося відчутися на собі весь тягар освоєння цілих земель Західної Канади, поет акцентує на їх будівничій спрямованості, адже, на відміну від першовідкривачів американського континенту, які вбачали в колоніях можливість швидко збагатитися, українськими селянами рухало споконвічне прагнення працювати на своїй землі:

Не загарбники з дальніх імперій,
не кортези з минулих віків, –
Тут пройшли завойовники прерій:
Єлиняк, Липилівський, Леськів ...

Серед подарованих книг – цінні видання, які поповнять фонд кафедри іноземних мов та методики їх викладання: науково-популярний нарис Дмитра Дорошенка "Taras Shevchenko the national poet the Ukrain /introduction G.W.Simpson" про життя та творчість Шевченка, проілюстрований цитатами з поезій для англійської публіки (Вінніпег, 1936); нариси з історії України американського українця, історика, доктора філософії Кларенса Меннінга "Outline of Ukrainian history" (Winnipeg, 1964) та американського науковця, вчителя українського походження Мирона Куропаса "The saga of Ukraine: An Outline History. V.1. The Age of Royalty" (Chicago, 1960); із традиціями виготовлення тканин, кроєм та вишивкою, способами носіння, естетикою та гармонією костюмів Центральної України та Гуцульщини знайомить видання "Costumes of Central Ukraine and Hutsul'shchyna /comp. P. Lychak, K. Nahachewsky" (Edmonton, 1984).

Окремі видання є корисними для дослідження історії, літератури, культури, релігії України та діаспори, зокрема періодичні видання: літературно-мистецький альманах "Північне саяво"; місячник Української Богословської думки й культури "Віра й Культура" за період 1914 – 1995 років – 118 примірників; український релігійний часопис "Віра й наука" (1964 – 1983 pp.) – 108 примірників.

Подаровані книги стануть у нагоді студентам – при написанні курсових і магістерських робіт та викладачам – для їхнього подальшого професійного зростання, нових наукових пошуків і творчих ідей.

Оксана ГАЛАГАН,
кандидат біологічних наук

ЗА ЧИСТОТУ ДОВКІЛЛЯ

З метою поліпшення екологічної ситуації України, розвитку Всеукраїнського волонтерського руху, спільного прагнення до кращого майбутнього в розбудові екологічного сектору, Всеукраїнський молодіжний рух «Let's do it Ukraine» спільно з Міжнародним рухом «Let's Do It World» і за підтримки органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, об'єднань, соціально відповідального бізнесу та медіа проводить щорічну соціально-екологічну акцію з прибирання зелених зон та благоустрою територій.

Міжнародна акція, названа Всесвітнім днем прибирання («World Cleanup Day»), цього року пройшла 18 вересня у 24 регіонах України та 180 країнах світу з дотриманням карантинних норм та обмежень.

Активними учасниками акції стали 50 викладачів і здобувачів вищої освіти спеціальностей «Екологія», «Біологія» Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка та молодші бакалаври «Дошкільної освіти» з Фахового коледжу академії. Організаторами виступили кафедра біології, екології та методик їх навчання КОГПА ім. Тараса Шевченка і студекан Анастасія Мазур.

Локацією для прибирання обрали улюблене місце відпочинку нашого студентства – гору Воловиця, з якої відкривається чудовий краєвид на місто. Частина

учасників прибирали територію академії.

Акція має глибоке суспільне значення у формуванні національної культури, адже об'єднує громадянське суспільство, представників бізнесу та органи державної влади у вирішенні питань правильного поводження з відходами.

